

Авторска справка

за основните приносни моменти в публикациите на д-р Светлана Стаменова

1. На базата на анализ на данни от емпирично социологическо изследване, се доказва, че етническата и политическа национални идентичности са взаимодопълващи се, а не взаимоизключващи се понятийни конструкции в българското национално съзнание и че дихотомният характер на двата теоретично-предполагаеми типове идентичност – ‘гражданско-политически’ и ‘етно-културен’, не е валиден за българския случай. Установява се, че масовото съзнание на българското етническо мнозинство не прави разлика между политическа и етническа национални идентичности и че елементите на тези по теория противоположни идентичности са смесени в националното съзнание. (хабилитационен труд, публикация 15)
2. Оказва се, противно на очакванията на модернизационните теории, че етническата идентичност на българите не само не намалява социалната им толерантност към етническите малцинства у нас, а обратно – намалява социалните дистанции към тях. Това поставя под въпрос приеманата за даденост „разрушителна сила” на етническата привързаност по отношение на междуетническите взаимоотношения. (хабилитационен труд, публикация 6)
3. На основата на анализ на данни, може да се твърди, че политическата толерантност към малцинствата в България е най-силният детерминант, определящ социалната толерантност на българите към тях. Това означава, че идеологическите влияния на съвременността сред българското етническо мнозинство по отношение на етническите малцинства у нас към момента на провеждане на изследването са по-устойчиви от балканския тип национализъм, характеризиращ се с това, че всяко независимо и чуждо етно-културно дефиниране, манифестация и възпроизводство се счита за застрашаващо нацията (хабилитационен труд).
4. Изследването показва, че политическите фактори в националното съзнание са в по-голяма степен социално-структурно и икономически детерминирани, отколкото етническите. Силната демографска детерминираност на дифузната политическа подкрепа и до известна степен социално-структурната ѝ определеност я прави неравно разпределена и съсредоточена в определени генерационни, пространствени, образователни и социални групи, а най-силно влияние върху нея оказват икономическите фактори. Политическата подкрепа за управляващите лежи основно в

полето на икономическите, политическите и социално-структурни детерминанти и няма силна връзка с националната идентичност и национализма. (хабилитационен труд, публикация 9)

5. Специално внимание се обръща на обстоятелството, че към момента на провеждане на изследването, етническата национална идентичност и националните чувства са разпределени неравномерно географски и генерационно – преобладават в малките населени места и сред по-възрастните генерации. По-младите българи и онези, които живеят в големите градове се характеризират с по-слаби национални чувства. (хабилитационен труд)

6. Изследването открива формирането у нас на основата на влиянието на евро-атлантическите, глобализационни и либерални ценности на единен идеологически комплекс, включващ подкрепата за принципите на демокрацията, мултикултурализма и политическата толерантност към етническите малцинства заедно с липсата на ксенофобия към имигрантите, който комплекс от ценности е характерен предимно за печелившите от системната социална промяна у нас, както и за по-младите генерации, живеещи в големите градове. В този смисъл, изследването доказва, че социализационната теория за по-силната подкрепа за демократичните ценности сред по-младите генерации, е валидна и за България. (хабилитационен труд)

7. В книгата е представена картината на политическата подкрепа в България в сравнителна перспектива както я показват емпиричните социологически изследвания, обхващащи периода от 1990 до 2011 година. (хабилитационен труд, публикации 12, 16)

8. В изследването се прави опит за рефлексия върху значителните различия в типа пост-комунистическа трансформация като ефект на културното и историческо наследство на разглежданите страни. Структурните и аксиологични различия между Полша и България в подкрепата за демокрация са разгледани като ефект на спецификите на комунистическото наследство, но считано не само като резултат от типа комунистическо управление, а главно като вариация на до-комунистическото културно и историческо наследство на двете страни. (публикация 2)

9. Студията открива, че гражданската срещу етническата дихотомия на формиране на нациите и национализма е всъщност повече представяне на две различни стратегии на етнополитическите елити отколкото реални, обективни специфики на нациите, разглеждани като граждански или етнически. По-късно тези стратегии на елитите се превръщат в реални и обективни различия, което не променя техния конструиран характер. (публикация 3)

12. Анализът на данните показва, че за разлика от България и Румъния, пост-комунистическите страни от централна Европа (Словения, Унгария, Чехия, Словакия и Полша) успяха да надмогнат началната трансформационна рецесия и опасността от деиндустриализация на техните икономики. Те се присъединиха малко или много успешно в световното разделение на труда, което на свой ред повлия субективната социално-класова идентификация на тяхното население, където субективната самоидентификация със средната класа е много по-многобройна от тази с работническата и ниска класи. (публикации 4, 5)

13. Изследването стига до заключението, че на Балканите няма общ модел, обясняващ междуетническата толерантност. Докато гражданско-политическата версия на обяснение („императиви на либерализацията“) е по-адекватно обяснение за междуетническото разбирателство в страните от бивша Югославия, обяснението чрез културата („наследствата на миналото“) е по-подходящо за българския случай. (публикация 6)

14. Студията показва, че развитието на социално мислене в термините на позитивна сума, както и на гражданско и индивидуализирано съзнание у балканското население, може да засили демократичните тенденции в страните от бивша Югославия и да намали междуетническите напрежения и конфликти там. (публикация 7)

15. Важен резултат на изследването е емпирично установеният факт, че подкрепата за режима не е независима от подкрепата за конкретните управляващи (както би трябвало да бъде ако подкрепата за режима е основана на генерализирана привързаност към ценностите на демокрацията), а в значителна степен зависи от подкрепата за тях. Така едно лошо управление би могло да дестабилизира подкрепата за принципите на режима и би намалило удовлетвореността от функционирането на демокрацията. (публикация 9)

16. На основата на данни от Полша и България, статията има за цел да подкрепи някои теоретични аргументи за взаимоотношението между голямата пост-комунистическа социална промяна и последващите промени в ценностните ориентации, и по-специално, ориентацията по отношение на работата. Изследването показва, че в началния етап на пост-комунистическата трансформация не може да видим ясна тенденция на увеличаване на модерните (основани на преодоляването на недостиг) за сметка на пост-модерните ориентации по отношение на работата. (публикация 10)

17. Статията открива, че удовлетвореността от финансовата ситуация и от живота, патерналистките нагласи и политическите ориентации на селските жители в изследваните страни следва финансовата подкрепа за селското стопанство и нивата на ставките за поддръжката на производителите в съответните държави. Ниските нива на тези ставки води до по-ниска удовлетвореност от живота и финансовото им положение, по-висок патернализъм и лява политическа ориентация на селските жители и в трите страни – Полша, Румъния и България. (публикация 18)

18. Статията заключава, че няма общ модел на толерантност към етническите малцинства в региона. По-скоро можем да говорим за общ модел на страните от бивша Югославия, който следва модернизационния модел на толерантност към етническите малцинства. Има известни различия между страните вътре в този модел, които вървят заедно с опита на междуетническите конфликти там. Опитът от междуетническите конфликтни ситуации провокира толетрантност към малцинствата, силно повлияни от идеологически фактори в сръбския и македонски случай. Така междуетническото насилие в бивша Югославия се оказва не само скъсване с миналото междуетническо съществуване, но едно поставяне на междуетническите отношения на модернизационна основа. (публикации 19, 22)

19. На базата на анализ на данните, статията стига до заключението, че социалното мислене в термините на позитивна или нулева логика в селата има по-голямо влияние, отколкото в големите градове, като линията на влияние следва тази, прогнозирана в хипотезите – колкото повече социалното мислене на респондентите от село следва една позитвна логика, а не логиката на нулевата сума, толкова повече те подрепят демократичните принципи и либералната икономика. Модернизационните хипотези не се потвърждават единствено по отношение на толерантността към етническите малцинства в селата, което следва една до-модерна и патриархална логика, остатък от вековното мирно съжителстване на различните етноси у нас. (публикация 21)